

๑.๓ ธรนไนไซ

ชื่อท้องถิ่น	กระโดนไทร กระโดนไซ
ชื่ออื่นๆ	ศรีธรนไนไซ (โคราช), รางไซ, รวงไซ, รางไทย (อุบลราชธานี), ลังไซ (ปราจีนบุรี), พังพวยป่า, พังพวยนก (ภาคใต้)
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Buchanania siamensis</i> Miq
ชื่อพ้อง	<i>Buchanania pallida</i> Pierre
ชื่อวงศ์	ANACARDIACEAE
ชื่อสามัญ	Siamese Buchanania / Bird Mango

รหัสพรรณไม้ ๑-๖๓๑๑๙๐๖-๑๓-๐๐๓ จำนวนที่พบ ๒ ต้น

สถานภาพ (IUCN) พบทั่วไป (Least Concern: LC)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ยืนต้นผลัดใบ ขนาดเล็กถึงกลาง มีความสูง ๕-๑๕ เมตร แตกกิ่งก้านไม่เป็นระเบียบ เปลือกต้นหนา สีเทาถึงเทาปนดำ แตกเป็นสะเก็ดเล็กๆ เปลือกด้านในสีแดงอมขาว บริเวณกิ่งอ่อนมีขนขึ้นประปรายและจะหลุดร่วงเมื่อกิ่งแก่ ใบเป็นใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับเป็นกลุ่มบริเวณปลายกิ่ง ใบมีลักษณะเป็นรูปไข่กลับ โคนใบสอบเรียว เป็นรูปรี ปลายใบมน หรือ เว้าเล็กน้อย เนื้อใบหนาเปราะ หลังใบมีสีเขียวผิวใบเรียบแต่จะมีขนนุ่มทางด้านล่างของใบ โดยเฉพาะตามเส้นใบ ส่วนก้านใบแบน มีขนนุ่ม ดอกออกเป็นช่อกระจุกยาวตามซอกใบ โดยใน ๑ ช่อจะมีดอกย่อยจำนวนมาก ดอกย่อยมีสีขาวแกมสีเหลืองอ่อน ผลเป็นผลเดี่ยว รูปร่างค่อนข้างกลม คล้ายรูปหัวใจเบี้ยว ด้านข้างผลแบน ปลายผลหยัก หรือ เว้าเล็กน้อย และมีขนขึ้นปกคลุมประปรายผลอ่อนมีสีเขียว เมื่อแก่จะเปลี่ยนเป็นสีม่วง หรือ ดำ ธรนไนไซ จัดเป็นพืชท้องถิ่นของประเทศไทย โดยมีถิ่นกำเนิดใน ไทย ลาว กัมพูชา และ เวียดนาม ซึ่งมีการค้นพบธรนไนไซครั้งแรกที่จังหวัดกาญจนบุรี สำหรับในประเทศไทยสามารถพบธรนไนไซ ได้มากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก โดยจะพบทั่วไปตามป่าเต็งรัง และป่าผลัดใบ ที่ระดับความสูง ๕๐-๓๐๐ เมตรจากระดับน้ำทะเล

การใช้ประโยชน์ในท้องถิ่น

- อาหาร

- ๑) ใบอ่อน ยอดอ่อน และดอก สามารถนำมารับประทานเป็นผักสดจิ้มกับน้ำพริก ลาบ หรือ ยำได้
- ๒) ผลมีรสหวาน ใช้รับประทานเล่นได้

- สรรพคุณ

- ๑) ใช้แก้อาการผิวดำแดง โดยนำรากมาต้มกับน้ำดื่ม
- ๒) ใช้รักษารำมะนาด และแผลในปาก โดยนำเปลือกต้นชนไชย ต้มผสมเกลืออมกลั้วปาก
- ๓) ใช้รักษาโรคฝีในท้อง โดยนำรากมาเข้ากับสมุนไพรรักษาโรค ๑๔ ชนิด ฝนรับประทานกับน้ำ
- ๔) ใช้แก้โรคเรื้อรัง โดยนำเปลือกต้นมาเคี้ยวร่วมกับสมุนไพรรักษาโรคอื่นๆ นำมาทาบริเวณที่เป็น
- ๕) ใช้แก้โรคฝีเน่าโดยนำยางชันเคี้ยวกับสมุนไพรรักษาโรคอื่นๆ นำมาทาบริเวณที่เป็น

- การใช้ประโยชน์อื่นๆ

- ๑) ลำต้น สามารถนำเนื้อไม้มาใช้ก่อสร้าง หรือ ใช้ทำเครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตรก็ได้
- ๒) เปลือก สามารถนำมาย้อมเส้นไหมได้ โดยต้นสกัดน้ำย้อมจากเปลือกสดอัตรา ๔-๖ กิโลกรัม ต่อการย้อมไหม ๑ กิโลกรัม จะได้เส้นไหมสีชมพูอมน้ำตาลอ่อน หรือ สีชมพูอมแดง เมื่อแช่เส้นไหมที่ย้อมแล้วในน้ำปูนใส ซึ่งสีที่ได้มีความคงทนต่อแสง และการซักในระดับดี

ภาพที่ ๓ แสดงลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของ หนนไชย

ลักษณะวิสัย

ลำต้น

ใบ และ ยอดอ่อน

ดอก

ผล

แหล่งอ้างอิง :

๑. ดิสไทย. (ม.ป.ป.). “หนนไชย งานวิจัยและสรรพคุณ ๗ ข้อ”. <https://www.disthai.com/๑๗๔๒๗๔๕๔/หนนไชย>
๒. สารสนเทศท้องถิ่นนครราชสีมา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. (ม.ป.ป.). “หนนไชย”. https://nm.sut.ac.th/koratdata/?m=detail&data_id=๒๔๔๖